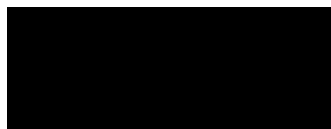

MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI
DEPARTAMENT PROGRAMÓW NAUCZANIA I PODRĘCZNIKÓW

Warszawa, 20 lipca 2021 r.

DPNP-WPPiP.053.2.2021.1.ML

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na petycję z 11 lipca 2021 r. w sprawie zlecenia wydania i dystrybucji materiałów edukacyjnych dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych, uprzejmie informuję.

Zgodnie z art. 22c ust 1. oraz 4a ustawy o systemie oświaty¹ minister właściwy do spraw oświaty i wychowania zlecił opracowanie i wydanie następujących podręczników, materiałów edukacyjnych, materiałów ćwiczeniowych oraz książek pomocniczych dostosowanych do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych.

1) Na I etap edukacyjny (klasy I-III):

- a) podręczników do kształcenia specjalnego dostosowanych do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu się i/lub komunikowaniu się w tym niesłyszących, słabosłyszących z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją poprzez adaptacje dostępnych na rynku podręczników do edukacji wczesnoszkolnej z serii „Szkolni Przyjaciele” wydawnictwa WSiP. W ramach prac adaptacyjnych zmodyfikowana została struktura językowa wielu poleceń, co służy zwiększeniu ich dostępności dla uczniów mających trudności komunikacyjne; modyfikacja ilustracji zwiększyła z kolei ich dostępność w zakresie percepcji wzrokowej;²

¹ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327, z późn. zm.)

² Adaptacje mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie ze strony internetowej obsługiwanej przez Ośrodek Rozwoju Edukacji https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_categoria=256&controller=categoria.

- b) materiałów edukacyjnych w formie multimedialnej zawierających poszczególne części zaadaptowanego podręcznika w wersji elektronicznej, a także piktogramy (symbole PCS) oraz tłumaczenia na polski język migowy (PJM) – do wykorzystania na komputerach i tablicach multimedialnych;³
- c) materiałów edukacyjnych w postaci zeszytów piktogramów odpowiadających zakresem zaadaptowanemu podręcznikowi, umożliwiających realizację programu nauczania poprzez wykorzystanie symboli PCS (Picture Communication Symbols),⁴
- d) książek pomocniczych zawierających materiał informacyjny dotyczący zalecanych sposobów korzystania z materiałów wchodzących w skład adaptacji, propozycji dodatkowych ćwiczeń, wskazówek, jak również zasady i dobre praktyki dotyczące korzystania z zaadaptowanych materiałów edukacyjnych.⁵
- e) materiałów ćwiczeniowych zatytułowanych *Język polski na plus* służących utrwalaniu wiedzy o języku polskim oraz wspomaganie procesu nabywania przez uczniów umiejętności komunikacyjnych. Tematy ułożono zgodnie z częstą w glottodydaktyce kolejnością wprowadzania przypadków, koniugacji i czasów. Każdy rozdział obejmuje szereg ćwiczeń gramatycznych związanych z rzeczywistością bliską dzieciom (np. zajęciami szkolnymi, różnymi formami wypoczynku i świętowania, rozwijaniem zainteresowań). Utrwalaniu zagadnień gramatycznych mogą sprzyjać dodatkowe tabele i uwagi.⁶
- f) materiałów ćwiczeniowych w postaci zeszytów kart pracy. „Karty pracy nie są powiązane z żadnym podręcznikiem. Ich celem jest wsparcie pracy nauczycieli, niezależnie od tego, z którego podręcznika korzystają. Z pomocą kart pracy można realizować uniwersalne treści zawarte w podstawie programowej kształcenia ogólnego. Karty pracy mają charakter utrwalający i poszerzający wiedzę uczniów. Ponadto mogą

³ Wersje multimedialne mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie ze strony internetowej obsługiwanej przez Ośrodek Rozwoju Edukacji

https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_category=256&controller=category

⁴ Materiały edukacyjne mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie ze strony internetowej obsługiwanej przez Ośrodek Rozwoju Edukacji

https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_category=256&controller=category

⁵ Książki pomocnicze mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie ze strony internetowej obsługiwanej przez Ośrodek Rozwoju Edukacji

https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_category=256&controller=category

⁶ Materiały ćwiczeniowe mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie ze strony internetowej obsługiwanej przez Ministerstwo Edukacji i Nauki <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/materialy-cwiczeniowe-dla-uczniow-niepelnospprawnych-dostosowane-do-nowej-podstawy-programowej-ksztalcenia-ogolnego> oraz Ośrodek Rozwoju Edukacji https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_category=256&controller=category

stanowiąc atrakcyjną pracę domową lub formę sprawdzianu. Proponowane karty powinny być wykorzystywane w sposób dostosowany do możliwości danego dziecka, np. w pracy z dzieckiem z głębokim niedosłuchem kluczowe jest uwzględnienie szybko narastających wymagań związanych z kompetencją językową. Karty wprowadzające nową literę mogą pełnić funkcję ilustrowanego słownika, który pomoże utrwalić poznane słowa, a także posłuży do przypomnienia słów rzadziej używanych. Dziecko, które nie nabywa języka drogą słuchową, musi opanować go z wykorzystaniem tekstów pisanych. Samodzielnie stworzony słownik zachęca dzieci do poznawania języka. Do tworzonego przez dziecko słownika można wklejać także symbole PCS. Karty pracy mogą być wykorzystane w różny sposób: dzieci nawzajem sprawdzają znajomość wprowadzanych słów, dobierają etykiety do ilustracji i rysują obrazki do wskazanych etykietek, tworzą domino obrazkowe (do powielonych ilustracji doklejamy etykiety z nazwami)."⁷

2) Na II etap edukacyjny (klasy IV-VIII)

Materiały edukacyjne dla uczniów niepełnosprawnych mających trudności w uczeniu i/lub komunikowaniu się, w tym niesłyszających, słabosłyszających z niepełnosprawnością intelektualną, autyzmem i afazją udostępnione dyrektorom i nauczycielom szkół podstawowych w strefie dla zalogowanych Systemu Informacji Oświatowej.

Materiały edukacyjne zostały opracowane przez Pracownię Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego. Przygotowano je na podstawie aktualnie dopuszczonych do użytku szkolnego podręczników do klas IV-VIII szkoły podstawowej. Materiały mogą być przeglądane zarówno on-line, jak i pobierane z możliwością wydruku. Zawierają one odpowiednie dostosowania tekstowe i graficzne (zaadaptowane ilustracje, wykresy, schematy itp.), a także symbole PCS, czyli znaki graficzne obrazujące pojęcia (wspierające osoby z trudnościami w komunikowaniu się w rozumieniu treści i uczestnictwie w procesie dydaktycznym) oraz nagrania video w polskim języku migowym (PJM).

Poniżej prezentuję listę tytułów podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego, na podstawie których zostały opracowane ww. materiały edukacyjne do klas IV-VIII szkół podstawowych

⁷ Materiały ćwiczeniowe mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie ze strony internetowej obsługiwanej przez Ministerstwo Edukacji i Nauki <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/materiały-cwiczeniowe-dla-uczniow-niepełnosprawnych-dostosowane-do-nowej-podstawy-programowej-kształcenia-ogólnego> oraz Ośrodek Rozwoju Edukacji https://adaptacje.ore.edu.pl/index.php?id_categoria=256&controller=categoria

a) język polski

- *Jutro pójdę w świat. Język polski. Podręcznik. Szkoła podstawowa. Klasa 4*
- *Jutro pójdę w świat. Język polski. Podręcznik. Szkoła podstawowa. Klasa 5*
- *Jutro pójdę w świat. Język polski. Podręcznik. Szkoła podstawowa. Klasa 6*
- *Świat w słowach i obrazach. Język polski. Podręcznik. Szkoła podstawowa. Klasa 7*
- *Świat w słowach i obrazach. Język polski. Podręcznik. Szkoła podstawowa. Klasa 8*

b) matematyka

- *Matematyka z kluczem Podręcznik dla klasy czwartej szkoły podstawowej.*
- *Matematyka z kluczem. Podręcznik dla klasy piątej szkoły podstawowej. Część 1. Część 2*
- *Matematyka z kluczem. Podręcznik dla klasy szóstej szkoły podstawowej. Część 1. Część 2*
- *Matematyka z kluczem. Podręcznik dla klasy siódmej szkoły podstawowej.*
- *Matematyka z kluczem. Podręcznik dla klasy ósmej szkoły podstawowej.*

c) historia

- *Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla klasy czwartej szkoły podstawowej*
- *Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla klasy piątej szkoły podstawowej*
- *Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla klasy szóstej szkoły podstawowej*
- *Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla klasy siódmej szkoły podstawowej*
- *Wczoraj i dziś. Podręcznik do historii dla klasy ósmej szkoły podstawowej*

d) przyroda

- *Tajemnice przyrody. Podręcznik do przyrody dla klasy czwartej szkoły podstawowej*

e) wiedza o społeczeństwie

- *Dziś i jutro. Podręcznik do wiedzy o społeczeństwie dla szkoły podstawowej*

f) fizyka

- *Spotkania z fizyką. Podręcznik dla klasy siódmej szkoły podstawowej*
- *Spotkania z fizyką. Podręcznik dla klasy ósmej szkoły podstawowej*

g) chemia

- *Chemia Nowej Ery. Podręcznik dla klasy siódmej szkoły podstawowej*
- *Chemia Nowej Ery. Podręcznik dla klasy ósmej szkoły podstawowej*

h) biologia

- *Puls życia. Podręcznik do biologii dla klasy piątej szkoły podstawowej*
- *Puls życia. Podręcznik do biologii dla klasy szóstej szkoły podstawowej*
- *Puls życia. Podręcznik do biologii dla klasy siódmej szkoły podstawowej*
- *Puls życia. Podręcznik do biologii dla klasy ósmej szkoły podstawowej*

i) geografia

- *Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy piątej szkoły podstawowej*
- *Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy szóstej szkoły podstawowej*
- *Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy siódmej szkoły podstawowej*
- *Planeta Nowa. Podręcznik do geografii dla klasy ósmej szkoły podstawowej*

Ponadto w roku 2021 na zlecenia ministra do spraw oświaty i wychowania opracowano serię „Lektury dostępne” czyli multimedialne książki pomocnicze do edukacji językowej i polonistycznej wraz z odpowiadającymi im materiałami ćwiczeniowymi, które służą utrwalaniu wiedzy i umiejętności określonych w podstawie programowej

kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych. Cykl ten został opracowany na zlecenie Ministra Edukacji i Nauki przez zespół doświadczonych ekspertów współpracujących z Pracownią Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego. W przygotowaniu tłumaczeń na polski język migowy (PJM) uczestniczyli głusi użytkownicy tego języka, będący wykładowcami Uniwersytetu Warszawskiego. Do każdej multimedialnej lektury powstał pakiet materiałów składający się z nagrań video z tłumaczeniem tekstu na polski język migowy, tekstu łatwego do czytania (ETR), opracowania graficznego w formie komiksu, kart pracy, kart pracy z symbolami PCS (czyli znakami graficznymi obrazującymi pojęcia) oraz tablic komunikacyjnych z symbolami PCS. Wśród opracowań znalazły się dzieła Adama Mickiewicza, Juliusza Słowackiego czy Henryka Sienkiewicza. Teksty reprezentują różne gatunki literackie: od „Mazurka Dąbrowskiego” Józefa Wybickiego, fraszki Jana Kochanowskiego przez nowelę Bolesława Prusa po utwory Braci Grimm i Jana Christiana Andersena.

Lektury mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie zarówno ze strony internetowej Ministerstwa Edukacji i Nauki jak i ze Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej e-podręczniki.⁸

Warta uwagi wydaje się również zmiana przepisów oświatowych, dzięki którym uczniowie szkół podstawowych i szkół artystycznych realizujący kształcenie ogólne w zakresie szkoły podstawowej mają prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych. Wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej wykonywanym przez jednostki samorządu terytorialnego. Na realizację tego zadania jednostki samorządu terytorialnego otrzymują dotację celową z budżetu państwa. Dotacja jest udzielana jednostkom samorządu terytorialnego przez wojewodę. Prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych obejmuje te podręczniki i materiały, które przeznaczone są do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego. Dotacja na zakup podręczników i materiałów edukacyjnych jest udzielana raz na trzy lata, natomiast na zakup materiałów ćwiczeniowych na każdy rok szkolny⁹.

W przypadku podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów niepełnosprawnych, posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego kwoty dotacji są powiększane poprzez pomnożenie ich o wskaźniki, których wysokość została określona w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej

⁸ Lektury dostępne mogą zostać w całości pobrane nieodpłatnie ze strony internetowej Ministerstwa Edukacji i Nauki <https://www.gov.pl/web/edukacja-i-nauka/lektury-dostepne--kolejne-materialy-udostepnione> jak i ze Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej e-podręczniki <https://zpe.gov.pl/a/lektury-dostepne/D1HUbVOK5>

⁹ Por. art. 55 ust. 5 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2029, z późn. zm.)

w sprawie wysokości wskaźników zwiększających kwoty dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych.¹⁰ Wysokość wskaźnika jest wyliczana w zależności od rodzaju niepełnosprawności (niepełnosprawność intelektualna w stopniu lekkim/z niepełnosprawność intelektualna w stopniu umiarkowanym lub znacznym/uczeń niesłyszący/słabosłyszący/z autyzmem w tym zespół Aspergera/ słabowidzący/niewidomy) oraz, w przypadku uczniów niewidomych i słabowidzących rodzaju dostosowania podręcznika i ww. materiałów (np. wskaźnik dla podręcznika lub materiału edukacyjnego dla ucznia słabowidzącego wynosi 2,1 a dla ucznia słabowidzącego korzystającego z podręcznika materiału edukacyjnego w druku powiększonym 8, wskaźnik dla podręcznika lub materiału edukacyjnego dla ucznia niewidomego wynosi 2,6 a dla ucznia słabowidzącego korzystającego z podręcznika materiału edukacyjnego w systemie Braille'a 20).

Dotacja celowa przyznawana na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe może być wykorzystana także na pokrycie kosztu drukowania i powielania podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych w celach dydaktycznych lub na zakup urządzeń umożliwiających drukowanie lub powielanie tych podręczników i materiałów, a w przypadku uczniów niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego - także na zakup sprzętu lub oprogramowania umożliwiającego odczyt podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych w postaci elektronicznej.¹¹

Jednocześnie informuję, że podstawą do dokonania wyboru podręcznika¹², materiału edukacyjnego¹³ i materiałów ćwiczeniowych¹⁴ jest analiza potrzeb edukacyjnych konkretnego ucznia

¹⁰ Por. rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 marca 2018 r. w sprawie wysokości wskaźników zwiększających kwoty dotacji celowej na wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe dla uczniów niepełnosprawnych (Dz. U. z 2018 poz. 611).

¹¹ Por. art. 56 ust. 7 ustawy z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2029, z późn. zm.).

¹² **podręcznik** - należy przez to rozumieć podręcznik do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej, podręcznik do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, podręcznik do zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, w tym podręcznik przeznaczony do kształcenia specjalnego, dopuszczony do użytku szkolnego.

¹³ **materiał edukacyjny** to materiał do kształcenia ogólnego, w tym dostosowany do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych, zastępujący lub uzupełniający podręcznik, umożliwiający realizację programu nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, na danym etapie edukacyjnym mający postać papierową lub elektroniczną.

¹⁴ **materiał ćwiczeniowy** – należy przez to rozumieć materiał przeznaczony dla uczniów służący utrwalaniu przez nich wiadomości i umiejętności; to materiał przeznaczony dla uczniów służący utrwalaniu przez nich wiadomości i umiejętności.

niepełnosprawnego uczęszczającego zgodnie z decyzją rodziców do szkoły ogólnodostępnej, integracyjnej czy specjalnej.¹⁵

Nauczyciel dostosowując nauczanie do możliwości psychofizycznych oraz tempa uczenia się ucznia z określonym rodzajem niepełnosprawności objętym kształceniem specjalnym, realizując podstawę programową kształcenia ogólnego, może korzystać z podręczników dopuszczonych do użytku szkolnego przez ministra do spraw oświaty i wychowania dostępnych na rynku, jak również, obok zakupionego z dotacji celowej podręcznika dopuszczonego do użytku szkolnego przewidzianego dla wszystkich uczniów, ma również prawo i możliwość wybrać dodatkowo podręcznik lub materiał edukacyjny (opracowany np. przez ministra do spraw oświaty i wychowania i/lub przez wydawców komercyjnych i/lub przez nauczyciela itp.) dostosowany do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych konkretnego ucznia niepełnosprawnego posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego uczęszczającego do szkoły ogólnodostępnej, integracyjnej czy specjalnej, bowiem zgodnie z przepisami oświatowymi nauczyciel może przedstawić dyrektorowi szkoły propozycję więcej niż jednego podręcznika lub materiału edukacyjnego w przypadku uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym¹⁶ Przy ww. zakupie należy zawsze kierować się zasadą gospodarności i w związku z tym zakup taki musi być uzasadniony merytorycznie. Intencją ustawodawcy było, aby materiały edukacyjne, tak jak podręczniki, były przeznaczone o indywidualnego użytku uczniów w tym uczniów niepełnosprawnych. Trzeba również pamiętać, że materiały edukacyjne zakupione z dotacji muszą spełniać wymóg trzyletniego okresu użytkowania (tak jak podręczniki), a więc muszą być wykorzystywane przez co najmniej trzy kolejne roczniki uczniów danej klasy z danym rodzajem niepełnosprawności.

Nauczyciel może również zdecydować o realizacji programu nauczania: z zastosowaniem podręcznika, materiału edukacyjnego lub materiału ćwiczeniowego lub bez zastosowania podręcznika lub ww. materiałów; program nauczania może być realizowany również z wykorzystaniem urządzeń, sprzętu lub oprogramowania, przydatnych do realizacji tego programu, z uwzględnieniem potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów.¹⁷

Reasumując, zgodnie z przepisami prawa oświatowego minister do spraw oświaty i wychowania opracował i sfinansował podręczniki, materiały edukacyjne, materiały ćwiczeniowe i książki pomocnicze

¹⁵ Por. art. 22 ab ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327, z późn. zm.)

¹⁶ Por. art. 22 ab ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327, z późn. zm.)

¹⁷ Por. art. 22 aa ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2020 r. poz. 1327, z późn. zm.)

dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości edukacyjnych niepełnosprawnych.

Wobec powyższego petycja dotycząca zlecenia wydania i dystrybucji materiałów edukacyjnych dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych w przedmiotowym zakresie wydaje się być bezzasadna.

Z wyrazami szacunku

Roksana Tołwińska
Dyrektor
/ – podpisany cyfrowo/